

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 16 stycznia 2018 r.

Adam Bodnar

VII.561.3.2017.AJK

**Pani
Teresa Czerwińska
Minister Finansów**

Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Rzecznik Praw Obywatelskich od dłuższego czasu bada sprawę ograniczania praw kandydatów na biegłych rewidentów do utrwalania treści własnej pracy egzaminacyjnej podczas wglądu do niej, w przypadku niezaliczenia egzaminu w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta, jak również dostępu tych osób do informacji zawierających wzory poprawnych rozwiązań i odpowiedzi z tych egzaminów.

W ocenie Rzecznika, kandydat na biegłego rewidenta powinien mieć prawo do utrwalenia treści własnej pracy egzaminacyjnej w dowolny dostępny mu sposób oraz powinien zostać poinformowany o wzorach prawidłowych odpowiedzi z przeprowadzonych egzaminów.

W piśmie z dnia 5 października 2015 r. skierowanym do Ministra Finansów w przedmiotowej sprawie Rzecznik wskazał, że zgodnie z art. 51 ust. 3 i ust. 4 Konstytucji RP kandydat na biegłego rewidenta ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych oraz prawo do weryfikacji zgodności z prawdą informacji zbieranych na jego temat. Analogiczne stanowisko zostało wyrażone w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 16 października 2014 r., którego kopię uprzejmie przesyłam Pani Minister do wiadomości.

Ponadto w swoim wystąpieniu Rzecznik podkreślił, że Komisja Egzaminacyjna ma obowiązek udostępniania testów i pytań oraz zadań testowych z przeprowadzonych egzaminów na biegłego rewidenta opinii publicznej. Obowiązek ten wynika z faktu, iż dostęp obywateli do informacji publicznej - za jaką uznać należy treść poprawnych odpowiedzi i rozwiązań z przeprowadzonego egzaminu na biegłego rewidenta - jest prawem zagwarantowanym w art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

W odpowiedzi na powyższe wystąpienie Rzecznika, Minister Finansów¹ poinformował, że Komisja Egzaminacyjna, przychylając się do stanowiska Rzecznika, „postanowiła ujawniać kandydatom każdorazowo w zestawie egzaminacyjnym przyjmowane zasady przyznawania punktów częściowych w zadaniach sytuacyjnych oraz wpisywać odpowiednie komentarze w przypadku błędnie wykonanych dyspozycji”. Następnie, w życie weszła ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1089 ze zm.; dalej: ustawa o biegłych rewidentach), która uregulowała powyższe zagadnienie w odmienny sposób.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 powołanej ustawy, Komisja publikuje przykładowe pytania testowe i zadania sytuacyjne wraz z wykazem prawidłowych odpowiedzi. **Z przepisu tego wynika, że ustawodawca zobowiązał Komisję Egzaminacyjną do publikowania jedynie przykładowych pytań i zadań.**

Z kolei art. 14 ust. 10 ustawy o biegłych rewidentach przewiduje, że kandydatowi na biegłego rewidenta przysługuje prawo wglądu do pracy egzaminacyjnej oraz prawo sporządzania notatek dotyczących treści pracy egzaminacyjnej na potrzeby odwołania. Notatki można sporządzać odnośnie do tych pytań testowych lub zadań sytuacyjnych, za które kandydat nie uzyskał maksymalnej liczby punktów.

W ocenie Przewodniczącej Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na biegłych rewidentów, „gdyby intencją ustawodawcy było zobowiązanie Komisji do publikowania zestawów pytań i zadań wykorzystanych w konkretnym egzaminie np. po jego przeprowadzeniu, to taka dyspozycja zawarta zostałaby w omawianym przepisie i nie byłoby uzasadnienia do wprowadzania regulacji szczegółowej przy wglądach w prace

¹ Pismo z dnia 5 lutego 2016 r.

egzaminacyjne, zgodnie z którą możliwość sporządzania notatek ograniczona jest jedynie do fragmentów pracy”².

Mając na uwadze powyższe, konieczne jest rozpatrzenie rozwiązań przewidzianych w nowej ustawie o biegłych rewidentach w świetle konstytucyjnych standardów.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w art. 51 ust. 3 i 4 Konstytucji RP obywatelowi zapewniono dostęp do wszelkich zbieranych na jego temat danych oraz prawo do weryfikowania ich zgodności z prawdą. Oznacza to, że osoba, której dane dotyczą musi mieć pełny dostęp do wszelkich informacji na swój temat. Wyjątki od tej zasady przewidziane są w ustawach m.in. ze względu na potrzebę ochrony tajemnicy państwowej, czy prawidłowego przebiegu śledztwa w postępowaniach karnych. Ograniczenie tego prawa może określić jedynie ustawa tylko w sytuacji, gdy przemawiają za tym względy ochrony innych konstytucyjnych wartości.

Nadto, z art. 51 Konstytucji RP wynika, że przedmiotem ochrony jest prawo dostępu do dotyczących obywatela informacji (a więc informacja, nie jej materialny nośnik). Celem wskazanej regulacji jest zapewnienie obywatelowi możliwości poznania istoty informacji, a nie jedynie formalne okazanie dokumentu. Z brzmienia powołanych standardów konstytucyjnych wynika, iż obywatel ma prawo do utrwalenia treści własnej pracy egzaminacyjnej w dowolny dostępny mu sposób - może zatem zapamiętać uzyskaną informację, zanotować ją lub własnoręcznie sporządzić kopię wszystkich dokumentów, w stosunku do których nie istnieje wyrażony w ustawie wyraźny zakaz powielania.

W ocenie Rzecznika, w przypadku wprowadzenia do porządku prawnego art. 14 ust. 10 ustawy o biegłych rewidentach, który przewiduje, że możliwość sporządzania notatek ograniczona jest jedynie do fragmentów pracy, ustawodawca nie wskazał jakie wartości konstytucyjne przemawiają za wprowadzeniem opisanego ograniczenia wobec kandydatów na biegłego rewidenta. W konsekwencji, uznać należy, że wskazane rozwiązanie legislacyjne nie spełnia wymogów określonych przez art. 51 Konstytucji RP.

Ponadto, ograniczenia w postaci publikacji jedynie przykładowych pytań testowych i zadań sytuacyjnych wraz z wykazem prawidłowych odpowiedzi przez Komisję (art. 12 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach) nie da się uzasadnić potrzebą ochrony wolności

² pismo z dnia 4.07.2017 r.

i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochroną porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa, a tylko w tym zakresie można zawęzić zakres określonego bezpośrednio w Konstytucji prawa dostępu do informacji publicznej (art. 61 ust. 3 Konstytucji RP). Nie sposób również uznać, że ograniczenia te są konieczne w demokratycznym państwie i nie naruszają istoty wolności i praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Fakt, że pytania egzaminacyjne wykorzystywane są w kolejnych egzaminach nie wydaje się być dostatecznym uzasadnieniem dla ograniczenia praw zdającego w tym zakresie.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958) przedstawiam Pani Minister powyższe uwagi, prosząc o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych mających na celu zapewnienie skutecznej ochrony praw człowieka w trakcie procedury odwoławczej w postępowaniu kwalifikacyjnym na biegłego rewidenta.

Proszę uprzejmie Panią Minister o powiadomienie mnie o zajętych w przedmiotowej sprawie stanowisku.

[Adam Bodnar]

Załącznik 1